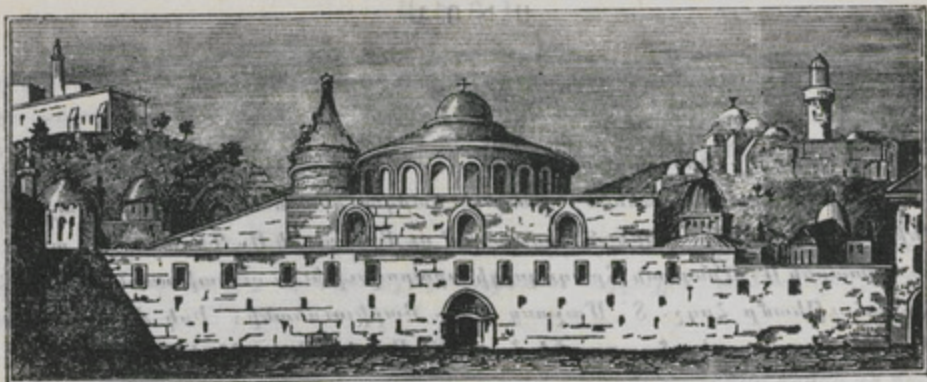

ԴԻԱՆ Ս. ՏԵՂԵԱՅ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր

Սուրբ Տեղեաց գործերու պատասխանատու Հոգշ. Տ. Կիրեղ Ծ. Վարդապետ Դարիկեան լայն տեղեկագիր մը ներկայացուցած է Ամեն. Պատրիարք Ս. Հօր, ուր մանրամասնօրէն նկարագրուած են երկու հարցեր. Ս. Ծննդեան Տաճարի տարեկան *ուելին* շուրջ քրիստոնեայ երեք հաւայնքներու համաձայնութիւնը և Ս. Աստուածամօր Տաճարի նորոգութիւնները Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ: «Միտն»ի ներկայ և յաջորդ քիւերով կը ներկայացնենք այս շահեկան տեղեկագրին կարևորագոյն մասերը:

ԽՄԲ.

Ամենապատիւ

Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպս. Տէրտէրեան

Բարեխնամ Պատրիարք Առաքելական Ս. Աթոռոյ

Երուսաղէմ

Ամենապատիւ Ս. Հայր,

Թէ՛ Ս. Աթոռիս արխիւներուն ի պահ, և թէ՛ ի գիտութիւն մեր Միաբանութեան և Երուսաղէմաւէր ժողովուրդին, սոյն տեղեկագրով կը ներկայացնենք Ս. Տեղեաց մէջ տարւոյս վերջին եռամսեակին տեղի ունեցած այն նորութիւնները, որոնք կը վերաբերին մասնաւորաբար Բեթղէհէմի Քրիստոսի Ս. Ծննդեան Տաճարին, որ Երուսաղէմի Ս. Յարութեան Տաճարէն յետոյ համաքրիստոնէական երկրորդ ամենէն նշանակալից սրբատեղին է:

Ս. Ծննդեան Տաճարը հիմնադրուած է Դ. Դարուն, Մեծն Կոստանդիանոսի և իր մօր՝ Հեղինէի ձեռքով: Հռոմէական պապիլիք ոճով հսկայ տաճար մը, որուն սեփականատէրերն են այսօր Հայ, Օրթոտօքս (Յոյն) և Հռոմէական Կաթոլիկ երեք համայնքները: Յատկանշական պարագայ մըն է որ Յոյներէն յետոյ Տաճարէն ներս առաւելագոյն բաժինը ունեցող համայնքը մենք ենք:

Համաձայն Դ. Դարու Լատին Եկեղեցւոյ մեծագոյն սուրբերէն մէկուն՝ Հերոնիմոսի, աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել՝ Հերոնիմոսեան զրականութեան վկայութեան, իր հետևորդներէն զէպի Հռոմ գրուած նամակներէն մէկուն մէջ մեր ժողովուրդին ներկայութիւնը այդ Տաճարէն ներս կը տարուի առ նուազն

մինչև Դ. Դար⁶ : Ու մինչև այսօր, Ս. Յակոբեանց Մխարանութիւնը, ի դիմաց Հայ Ժողովուրդին ու Հայաստանեայց եկեղեցիին, պահեր է իր այդ փառաւոր ներկայութիւնը Տաճարէն ներս : Իբրեւ սեփականատէր քրիստոնեայ երեք մեծ եկեղեցիներէն մին, դարերով ան եղեր է նուիրեալ պահակը համաքրիստոնէական այդ գերագոյն սրբութեան : Ու ասիկա մեծագոյն զոհողութիւններու դիմով, զոհողութիւններ՝ որոնք Հայ Երեսագէժի — Հայկական հոգեւոր այս փոքրիկ թաղաւորութեան — պատմութիւնը կ'ընծայեն Հայոց պատմութեան չափ սրտառուչ ու արամածիք, երբեմն եղերական բլլալու չափ :

* * *

ԲԵԹՂԵՀԷՄԻ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԱՃԱՐ. — Որուն առիւծի բաժինն է որ իրեն վերապահեր է այսօր Օրթոտոքս եկեղեցին, ներկայացուած Յոյներով : Հնօրեայ այս պաղիթիքին Հիւսիսային թևին մէջ սահմանափակուած է Հայ եկեղեցիին սեփականութիւնը, իսկ եկեղեցւոյ գետնայարկին մէջ գտնուող Ս. Ծննդեան քարայրին համահասար իրաւունքներով բնկերովի սեփականատէրն է ան Յոյներուն և Լատիններուն հետ :

Վէճի նիւթ էին և հետեարար տեղական կառավարութեան կողմէ կը մաքրուէին եկեղեցւոյ Հիւսիսային թևին հայկական բաժնին և անոր յարակից հետեաւ մասերը. —

ա) Հայկական երկրորդ մատրան մէջ գտնուող երեք պատուհանները (Թլիսատման սեղանին շուրջ) և անոնց ներքնամասի կամարները (Վիճելի՝ երեք համայնքներուն միջև) :

բ) Նոյն մատրան մէջ կեդրոնական քօրնիչէն և նշան-դամերէն մինչև ձեղունի գերանները բարձրացող պատերու մասերը (Վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

գ) Նոյն մասին մէջ գտնուող Ս. Այրի մուտքի Հիւսիսային դրան ճակատի երկու կողմը գտնուող սիւներուն Հիւսիսային երեսները (Վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

դ) Նոյն սիւներուն վերև գտնուող քօրնիչին Հիւսիսային երեսը (Վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

ե) Նոյն քօրնիչի Հիւսիսային երեսի շարունակութիւնը, որ մաս կը կազմէ մեր Թլիսատման խորանի շրջափակին (Վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

զ) Ս. Այրի Հիւսիսային մուտքի ճակատը (Վիճելի՝ երեք համայնքներուն միջև) :

է) Նոյն մուտքի ճակատին, պատին՝ վերի կէս երեսը (Վիճելի՝ երեք համայնքներուն միջև) :

⁶ Aubrey, հրատարակիչ և քաղցամանիչ լատիններէն-լորնարէնէ անգլիերէնի, Palestine Pilgrims Text Society I էջ 1, շեմակ Paula-էն և Eustrachium-էն Marcella-ին (388 Յ. Ք.), Բերդիեհէմէն Հռոմ. քիւ նամակին XLVI որ կը վերաբերի Ս. Երկրի սրբավայրերուն : Սոյն նամակը մաս կը կազմէ նաև Հերոնիմոսի նամակներուն հաւաքածոյին, հրատարակուած Փարիզ, 1877ին, Արքա Bareille-ի կողմէ, Oeuvres complètes de Saint Jérôme անունով (II Հատոր, էջ 180) : Վեճ բնի տակաւին Հայոց, Պարսից, Հնդկաստանի և Եթովպիոյ ժողովուրդներուն մասին, ինչպէս նաև զրացի-երկիր եղիպտոսը, քաղմարի վանականներով, Պոնտոս և Կասպ-ղովկիս, Coele — Սուրիոյ և Միջագետքի և համայն Արեւելի քաղմարիւններ, որոնք ամէն օր մեր մօտ կը հասնին (Բերդիեհէմ) :

ը) Հայոց եկեղեցիէն դէպի Յունաց քաթուղիքներ բարձրացող կիսակլոր զոյգ սանդուխներու միջև գտնուող սալալատակը (վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

բ) Նոյն սանդուխներու միջև գտնուող ցած պատը որ յատկացած է Յունաց եկեղեցւոյն՝ համեմատաբար Հայոց եկեղեցւոյն ունեցած բարձր դիրքին պատճառաւ (վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

Մասնաւորաբար երեք պատուհաններու մաքրութիւնը, նոյնիսկ ոստիկանին ձեռքով, վէճի նիւթ կը դառնար իւրաքանչիւր տարեկան մաքրութեան և շատ յաճախ առիթ կ'ըլլար համայնքներու միջև ֆիզիքական բախումներու, որովհետեւ տարակարծութիւններ կային նոյնիսկ ոստիկանին մաքրելիք միջոցի սահմաններուն շուրջ : Ու այս բոլորը կը յանգէին սրբատեղիները վարկարկող կացութեան մը :

Ահա թէ ինչու վերջերս մանաւանդ, իրաւակից երեք համայնքներու ներկայացուցիչներ ելք մը կը փնտռէին այս կացութեան, որոնք վերածուեցան պաշտօնական խորհրդակցական հինգ ժողովներու, անպաշտօն խորհրդակցութիւններու գումարուած 16 Սեպտեմբերէն մինչև 28 Դեկտեմբեր :

Այս ժողովներուն իրաւակից երեք համայնքները կը ներկայացնէին .—

Հայեր .— Տ. Կիրեղ Ծ. Վարդապետ Գարիկեան

Յայներ .— Տ. Վասիլիոս Արքեպիսկոպոս

Տ. Դանիէլ Վարդապետ

Տ. Գրէկօրի Վարդապետ

Տ. Աթանասիոս Վարդապետ

Կաթոլիկներ .— Տ. Ռօք Վարդապետ

Տ. Պուլոս Վարդապետ

Տ. Մանսուր Վարդապետ

Ժողովները գումարուեցան Նրուսողէմի Յունաց Պատրիարքարանին մէջ : Անոնք շատ յաճախ եղան փոթորկալից նիստեր : Սկիզբը ծանր էին մեզի իրաւակից միւս երկու համայնքներուն պահանջները, բայց ժամանակը և յարատեւ ճիշդ հետզհետէ փոխեցին կացութիւնը և չափաւորուեցան պահանջները :

Սոյն ժողովներուն արդիւնքները օրը օրին փոխանցուեցան Ձերդ Բարձր Սրբազնութեան՝ որպէս գերագոյն վերահսկիչը մեր ազգային իրաւունքներուն, և Ձերդ Սրբազնութեան տեսակէտները տարուեցան այդ ժողովներուն ու մեր իրաւունքներուն պաշտպանութիւնը կատարուեցաւ մեկնելով Ձերդ Սրբազնութեան թելադրութիւններէն :

Մինչև 23 Դեկտեմբեր 1974 Ձերդ Բարձր Սրբազնութեան գիտակցութեամբ մենք համաձայնած էինք սոյն տեղեկագրին կցուած վերջնական համաձայնագրի բոլոր կէտերուն, բացի անլուծելի մնացած հետեւեալներէն .—

ա) Իրաւական գոյաւիճակը Ս. Ծննդեան Այրի հիւսիսային մուտքի արեւելքը գտնուող բոլորակ սիւնին հիւսիսային երեսին (վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

բ) Իրաւական գոյաւիճակը վերոյիշեալ սիւնին վերև գտնուող քորնիշին հարաւային ամբողջ երեսին, ծայրէ ծայր (վիճելի՝ Հայոց և Յունաց միջև) :

գ) Իրաւական գոյալիճակը մեր բաժնին երկրորդ մասին մէջ, Թըլ-
փատման խորանին շուրջ գտնուող պատուհաններու արտաքին երեսին (վիճելի՝
Հայոց և Կաթողիկոսներու միջև) :

Վէճը կը մնար անլուծելի, որուն առջև Յոյն և Լատին ժողովականնե-
րը որոշեցին դիմել Ձերդ Բարձր Սրբազնութեան :

Ժողովական կազմին տեսակցութիւնը Ձերդ Բարձր Սրբազնութեան
հետ կատարուեցաւ 26 Դեկտ. 1974, Հինգշաբթի երեկոյեան և ապա Ձերդ Սըր-
բազնութեան թելադրանքով նոյն նիստը շարունակուեցաւ Բեթղեհէմի Ս. Ծը-
նընդեան Տաճարին մէջ, ուր անձամբ ներկայ եղաւ Ձերդ Սրբազնութիւնը ևս :

Այս վերջին նիստին եզրակացութիւնը եղաւ հետեւեալը.—

Մեր և Յունաց միջև վերոյիշեալ և ք հատուածներու վիճելի մասե-
րուն սեփականութիւնը կէս առ կէս հաւասարապէս բաժնուեցաւ Հայոց և Յու-
նաց միջև (Տեսնել համաձայնագիրը) :

Իսկ երեք պատուհաններու արտաքին մասին իրաւական գոյալիճակը
ենթակայ մնաց այն գոյալիճակին որուն մէջ կը գտնուին Եկեղեցիի Հիւսիսա-
կողման բոլոր պատուհանները (Տեսնել համաձայնագրի տրամադրութիւնը) :

Երուսաղէմ մեր վերադարձին, նոյն օրը յետ միջօրէին, ինչպէս նաև
յաջորդ օրը մինչև կէսօր, երեք համայնքներու ներկայացուցիչներս պատրաս-
տեցինք վերջնական համաձայնագիրը, ստորագրելի երեք համայնքներու պե-
տերէն :

Շարաթ, 28 Դեկտեմբեր, կէսօրուան ժամը 12ին վերջին նիստ մը գո-
մարուեցաւ Յունաց Պատրիարքարանի ամառանոցին մէջ, Գալիլիոյ վանք,
Համբարձման լեռան վրայ : Ներկայ էին.—

Հայերէն.— Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայր

ընկերակցութեամբ Տ. Շահէ Ս. Արքեպիսկոպոսի

Տ. Կիւրեղ Ծ. Վարդապետի

Յոյներէն.— Ամեն. Տ. Պէնէտիկոս Ս. Պատրիարք

ընկերակցութեամբ Տ. Վասիլիոս Արքեպիսկոպոսի

Տ. Դանիէլ Վարդապետի

Տ. Գրէկօրի Վարդապետի

Տ. Աթանասիոս Վարդապետի

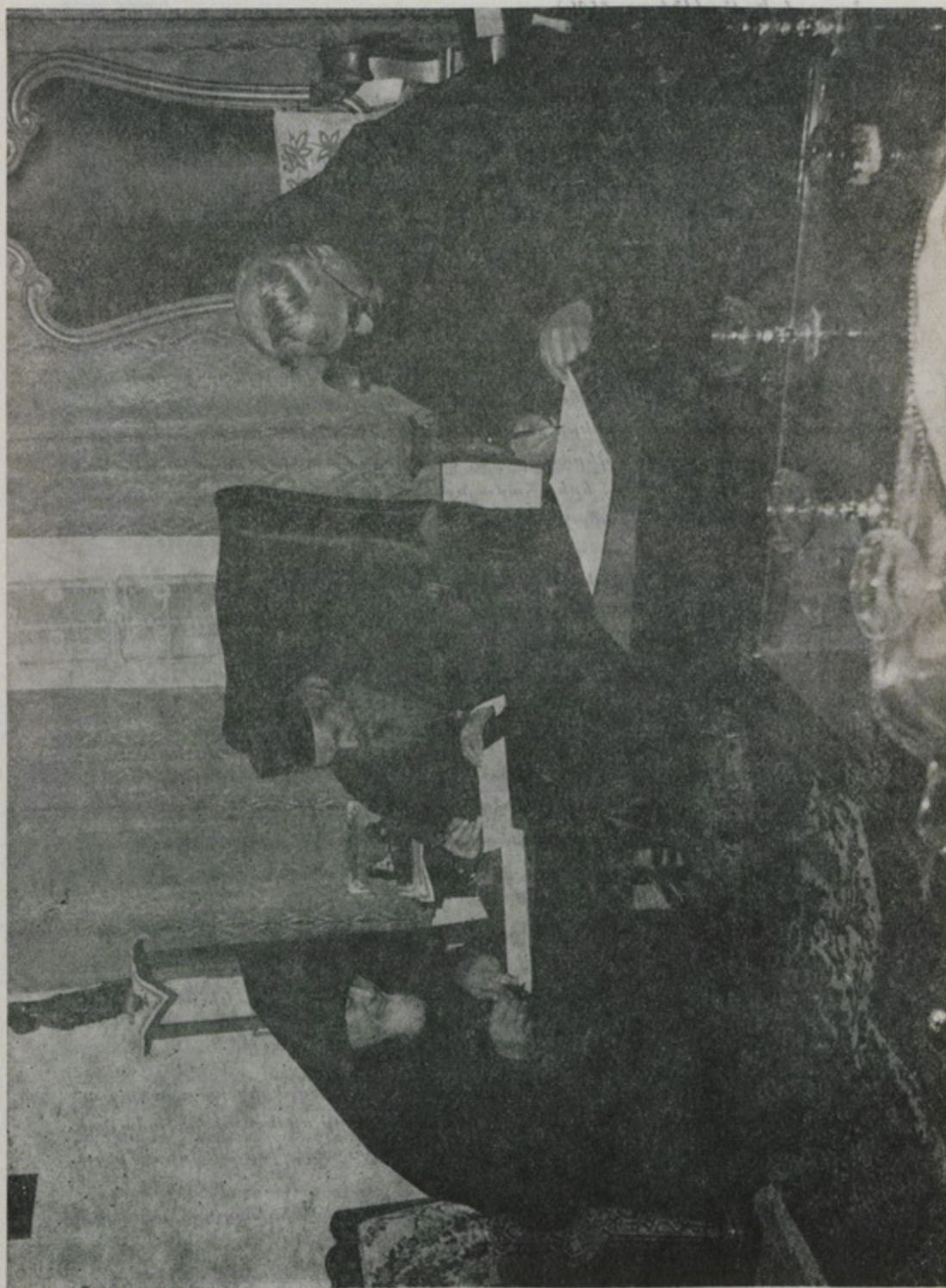
Լատիններէն.— Փրանչիսկեան Միաբանութեան Գեր. Կիւստոտը

ընկերակցութեամբ Տ. Ռօք Վարդապետի

Երեք համայնքներու հոգևոր պետերը ստորագրեցին պատրաստուած
համաձայնագրերը և անոնց յարակից այն նամակները որոնցմով համաձայնու-
թեան պատճէնները պիտի փոխանցուէին նաև Երուսաղէմի և Բեթղեհէմի կա-
ռավարական կազմին, ի դիտութիւն :

Նիստը փակուեցաւ պատուասիրութիւններով և փոխադարձ յարգանքի
ու սիրոյ արտայայտութիւններով :

Այսպէս կը փակուէր Հարիւրյիտունամեակ մը տեւող Ս. Տեղեաց յա-
տուկ վէճերու այս շարքը, որ սպառած էր տնտեսական և բարոյական այնքան
կորույթ, ի նախապինս Քրիստոնէութեան :

Երեք համայնքներու Պետերը և Պատրաստը համաձայնագիրը:

Միւս կողմէ, ապահովարար այս բոլորը տուեալներ պիտի ըլլան աւելցնելու քրիստոնէական սէրը, յարգանքը և փոխադարձ վստահութիւնն ու համագործակցութիւնը երեսնակէ մի քրիստոնեայ հոգեւոր և ազգային երեք մեծ համայնքներուն միջև, ու յաջա աշխատանքներու հանդիսանալու քրիստոնէական համերաշխութեան մը աչքառու ապացոյցը:

Ստորեւ կու տանք ստորագրուած համաձայնագրի անդիւրէնը բնագիրն ու անոր հայերէն թարգմանութիւնը:

AGREEMENT

After a keen and thorough study of the problems, concerning certain rights in the Basilica of the Nativity, during the Annual General Cleaning; and

Declaring that the following Agreement will not constitute a breach of the Status Quo, and it will be without prejudice to the existing rights, privileges, practices and claims, which some Community might have, and without establishing new rights or claims in favour of a particular Community,

We, the undersigned, i. e. the Greek Orthodox Patriarch of Jerusalem, the Custos of the Holy Land and the Armenian Patriarch of Jerusalem, having at heart the decorum of the Religious Services in the most sacred places of Our Redemption, met on the 28th day of December, 1974 and agreed on the following Compromise, which will bind all members of the Three Religious Communities:—

A. — THE GREEK ORTHODOX will clean:

- 1) The side wall, between the two steps, leading from the Armenian Church to the Greek Orthodox Church "KATHOLICON".
- 2) The whole Pillar — west to the Northern Entrance of the Grotto, with its capital and the whole Pillar — east to the Northern Entrance of the Grotto, with its capital, but this second Pillar from the Partition Wall and upwards.
- 3) The upper sloping, across Façade Wall of the Northern Entrance of the Grotto, and between the a/m two Pillars.
- 4) All sides of the Cornice above the two Capitals of the a/m two Pillars.
- 5) The parts (underneath & southern) of the a/m Cornice between the Capital of the Pillar — east to the Northern Entrance of the Grotto and the Capital of the Rectangular Pillar — east of the last Pillar and to the North of the Altar of the Greek Orthodox Church.

B. — THE ARMENIANS will clean:

- 1) The three windows in the Armenian Chapel (Eastern part of the Northern Transept, East of the Central Cornice), under the level of the Central Cornice, with their window recesses, from inside.

Note: The three windows will remain closed during the Cleaning. If any pane is broken, either during the General Cleaning or in any other time, the replacing of the broken pane or part of the window will be made by the Government.

- 2) The Wall in the Armenian Chapel (Eastern part of the Northern Transept, East to the Central Cornice), between the naves and the beams of the ceiling.
- 3) The floor space between the two steps, leading from the Armenian Church to the Greek Orthodox Church "KATHOLICON".
- 4) The part of the Pillar — east to the Northern Entrance of the Grotto — from the floor till the height of the Partition Wall.
- 5) The Northern Side of the Cornice, between the Capitals of the Pillar — east to the Northern Entrance of the Grotto — and the Rectangular Pillar in the wall, east of the last Pillar.

C. — THE THREE RELIGIOUS COMMUNITIES will clean:

The Northern Face of the Grotto.

Benedictos, Greek Orthodox Patriarch of Jerusalem.	Maurilio Sacchi, Custos of the Holy Land.	Yegishe Derderian, Armenian Patriarch of Jerusalem.
--	---	---

Copies: a) District Commissioner of Jerusalem
b) Military Commander of Judea & Samaria
c) Military Commander of Bethlehem.

Հ Ա Մ Ա Ձ Ա Յ Ն Ա Գ Ի Ր

Բեթղեհեմի Ս. Ծննդեան պազիլիֆայի, մասնաւորաբար տարեկան ընդհանուր մաքրութեան, որոշ իրաւունքներուն կապակցութեամբ և այդ առիթով ծագող խնդիրներու խնդրամիտ և մանրամասն ուսումնասիրութենէ մը ետք, ինչպէս նաև

Յայտարարելէ յետոյ քէ ներկայ համաձայնագիրը պիտի չպատճառէ գոյավիճակի (STATUS QUO) շեղում մը, ինչպէս նաև ան պիտի չհակասէ արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող իրաւունքներուն, առանձնաշնորհներուն, իրագործումներուն և պահանջներուն՝ որոնք որոշ համայնք մը կրնայ ունենայ, և նոյն ատեն չի հաստատուիր նոր իրաւունքներ կամ պահանջներ ի նպաստ որևէ մասնաւոր համայնքի։—

Մենք ստորագրեալներս, այսինքն երուսաղէմի Յոյն Օրթոտոքս Պատրիարքը, Ս. Երկրի պահապանը (Կիւստոսը)* և երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը, ի մտի ունենալով մեր

* Ֆրանչիսկան կաթոլիկ Միաբանութեան Տեսուչը:

փրկութեան ամենասուրբ սրբավայրերուն մէջ տեղի ունեցող հոգեւոր ծառայութիւններու վայելչութիւնը, հանդիպեցանք իրարու 28 Դեկտեմբեր 1974ին և յանգեցանք հետեւեալ իրաւաստութեան, որոնց կապուած պիտի մնան երեք կրօնական համայնքներու բոլոր անդամները**:

Ա. ՅՈՅՆ ՕՐԹՈՏՈՔՄՆԵՐ պիտի մաքեն

- 1) Կողքի պատը այն երկու աստիճաններուն միջև, որոնք կ'առաջնորդեն Հայոց եկեղեցիէն Յոյն Օրթոտոքս եկեղեցիի քարովի խոնը:
- 2) Ամբողջ սիւնը, որ կը գտնուի Ս. Այրի հիւսիսային մուտքի արևմուտքը, իր սիւնագլուխով միասին, ինչպէս նաև ամբողջ այն սիւնը որ կը գտնուի Ս. Այրի հիւսիսային մուտքի արևելքը, իր սիւնագլուխով միասին. սակայն այս երկրորդ սիւնի պարագային (մաքումը պիտի ըլլայ) բաժանման պատէն դէպի վեր (միայն):
- 3) Վերոյիշեալ երկու սիւններուն միջև գտնուող Ս. Այրի հիւսիսային մուտքի (արտաքին) նակատի պատին վերևի ամբողջ թեփութիւնը:
- 4) Վերոյիշեալ երկու սիւններու սիւնագլուխներուն միջև գտնուող ֆօրնիշը իր բոլոր կողմերով:
- 5) Ստորին և հարաւային մասերը (երեսները) վերոյիշեալ ֆօրնիշին, որ կ'իյնայ Ս. Այրի հիւսիսային մուտքին արևելքը գտնուող սիւնագլուխին և քառակիւն այն որմասեան սիւնագլուխին միջև, որը կը գտնուի արևելեան կողմը այդ վերջին սիւնին, իսկ Յոյն Օրթոտոքս եկեղեցիի սեղանին հիւսիսային կողմը:

Բ. ՀԱՅՆԵՐ պիտի մաքեն

- 1) Հայոց եկեղեցիի երեք պատուհանները (հիւսիսային քևի արևելեան մասին մէջ, կեդրոնական ֆօրնիշին արևելքը) կեդրոնական ֆօրնիշի մակարդակէն վար, պատուհաններու ներքին կամարակապերով միասին:
Ծանօթ.— Մաքումը երեսները ընթացքին այս երեք պատուհանները փակ պիտի մնան. ընդհանուր մաքումը երեսները ընթացքին կամ որևէ առնույտ երեք որևէ ապակի կոտորուի, կոտորուած ապակիին կամ վնասուած ուրիշ որևէ մէկ մասի վերանորոգումը պիտի կատարուի կառավարութեան կողմէ:
- 2) Հայոց մատուռի (կեդրոնական ֆօրնիշին արևելքը, հիւսիսային քևի արևելեան մասը) պատին այն մասը որ կը գտնուի գամբերուն և առաստաղի գերաններուն միջև:

** Հայ, Յոյն և Լատին:

- 3) Յատակի մասը որ կը գտնուի այն երկու աստիճաններուն միջև, որոնք կ'առաջնորդեն Հայոց եկեղեցիէն դէպի Յոյն Օրթոտոքս եկեղեցիի քարոլիֆոնը:
- 4) Ս. Այրի հիւսիսային մուտքի արեւելքը գտնուող սիւնին յատակէն մինչև բաժանման պատի բարձրութեան տակ ինկող մասերը:
- 5) Հիւսիսային երեսը այն ֆոնիշին որ կը գտնուի սիւնագլուխներուն միջև այն սիւնին որ կը գտնուի Ս. Այրի հիւսիսային մուտքի արեւելքը և պատին մէջ հիւսուած այն ֆառակուսի որմասեան որ կը գտնուի վերջին սիւնին արեւելքը:

Գ. ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԸ պիտի մաքրեն

Ս. Այրի հիւսիսային ճակատը:

ՊԵՆԵՏԻԿՏՈՍ

ՄԱՎՐԻԼԻՕ ՍԱՔՉԻ

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

Յոյն Օրթ. Պատրիարք

Պահապան Ս. Երկրի

Պատրիարք Հայոց

Երուսաղէմի

Երուսաղէմի

Օրինակներ՝

ա) Երուսաղէմի ճահանգային կառավարիչին

բ) Յուդայի և Սաւմարիայի զինուորական կառավարիչին

գ) Բեթղեհէմի զինուորական կառավարիչին

* * *

1974 Դեկտ. 30ին տեղի ունեցաւ Բեթղեհէմի Ս. Մննդեան Տաճարին ընդհանուր աւելք, ու առաջին անգամ ըլլալով ի դարձ զրուեցան վերոյիշեալ համաձայնագրին բոլոր պայմանները: Ամէն տարի վէճերու և տարակարծութեանց առիթ եղող այս սովորութիւնը այս տարի կատարուեցաւ համեմատելով Բեթղեհէմի փոխադարձ յարգանքի միջնորդութիւնը մէջ, առանց դոյզն վէճի:

Ս. Մննդեան Տաճարի ներքնամասին վերաբերող այս վէճերու հարթութիւնն հետ, նոյն փողովներով վերջնականապէս կը հարթուէր նաև եկեղեցիի արտաքին բաց դաւիթին սալաշատակին վերանորոգութեան խնդիրը, որուն սեփականութիւնն ու նորոգութիւնը կը մնար վիճելի Հայ, Յոյն և Լատին իրաւակից երեք համայնքներուն միջև:

1935ին անդլիական կառավարութիւնը նկատի ունենալով սոյն դաւիթին շատ անխառնակ վիճակը, զայն կ'ենթարկէր հիմնական վերանորոգութեան, որուն ծախսերը կը դանձուէին իրաւակից երեք համայնքներէն, հաւասար վճարումներով:

Վերջին տարիներուն սոյն դաւիթի սալաշատակին կարգ մը մասերը բաւական հինգամ էին, հետևաբար տեղական կառավարութիւնը տարւոյս Օգոստոս ամսուան ընթացքին կ'իմացնէր իրաւակից երեք Պատրիարքարաններուն, թէ ըստ վերոյիշեալ նախընթացին, դաւիթի սալաշատակին վերանորոգութիւնը պիտի կատարէր և ծախքերը պիտի դանձէր երեք համայնքներէն:

Երեք Համայնքներու ներկայացուցիչներս յետ ժողովական քանի մը նիստերու և նոյն Համայնքներու հոգևոր պետերու վերջնական Համաձայնութեամբ, 24 Սեպտեմբեր 1974ին թէ՛ դրաւոր և թէ՛ բերանացի տեղեկացուցինք տեղական կառավարութեան՝ թէ երեք Համայնքները իրենք իսկ նախաձեռնարկ պիտի ըլլան նորոգութեան գործին, քանի որ դաւիթին երեք Համայնքներու սեփականատիրութեան սկզբունքին չուրջ օրեւէ անհամաձայնութիւն չկայ իրենց միջև :

1974 Հոկտեմբերի ընթացքին երեք Համայնքներու կողմէ նորոգութեան գործը յանձնուեցաւ Բեթղեհէմցի յանձնառուի մը, Պրն. Սամի Հարպ : Մինչև Դեկտեմբեր 20 վերջացաւ վերանորոգութիւնը և ծախքը վճարուեցաւ Հայ, Յոյն և Լատին երեք իրաւակից Համայնքներու հաւասար մասնակցութեամբ :

Մատչիմքի Համայնք Զեր Ս. Աջոյն

ԿԻՒՐԵՂ ԵՒ ՎՐԴ. ԳԱՐԻԿԵԱՆ

Վերահսկիչ Սրբատեղեաց